

Scenariusze zajęć edukacyjnych

Opracowanie: dr Katarzyna Kraczoń

*Zrealizowano w ramach projektu Stowarzyszenia Twórców Ludowych
„Twórcy ludowi – dzieciom”.*

*Projekt sfinansowano ze środków Unii Europejskiej NextGenerationEU
w ramach Krajowego Planu Odbudowy KPO.*

Więcej materiałów na portalu KulturaLudowa.pl
www.kulturaludowa.pl/tworcy-ludowi-dzieciom

Palma wielkanocna – formy, symbolika i funkcje

Propozycja zajęć edukacyjnych na poziomie szkoły podstawowej

Słowa kluczowe:

palma, Niedziela Palmowa, atrybut, Wielkanoc

Oczekiwane osiągnięcia:

Uczeń:

- potrafi wykonać prostą palmę z suszonych i żywych roślin;
- wskazuje i nazywa rośliny, z których wykonana jest palma;
- omawia i wyjaśnia zwyczaje związane z palmą
- odróżnia palmę tradycyjną od współczesnej

Metody pracy i forma zajęć:

pogadanka na temat współczesnej roli palmy wielkanocnej, praca w grupach – wyszukiwanie informacji w tekście, warsztaty praktyczne, prezentacja opracowanego tematu

Materiały i środki dydaktyczne:

Prezentacja multimedialna o palmach, rzutnik, różne przykłady palm, rośliny żywe i suche do wykonania palmy, bibuła, nici, nożyce

Komentarz dydaktyczny:

Niedziela Palmowa nazywana Kwietną lub Wierzbną otwiera uroczystości Wielkiego Tygodnia. W tym dniu we wszystkich kościołach odbywają się uroczyste procesje z palmami, będące pamiątką triumfalnego wjazdu Jezusa do Jerozolimy.

Polskie palmy to smukłe bukiety różnej wysokości wykonane z różnego rodzaju gałązek, ziół i kwiatów. Tradycyjnie powinny się w nich znaleźć gałązki wierzbowe (symbol życia i zmartwychwstania) obsypane puszystymi baziami oraz inne tzw. rośliny wiecznie zielone (tuje, bukszpan, cis itp.). Dekorowano je także wstążeczkami bądź suszonymi lub sztucznymi kwiatkami.

W tradycji kościelnej palma posiada głębokie treści religijne, symbolizuje zarówno męczeństwo, jak i triumf, a zatem Mękę i Zmartwychwstanie Chrystusa oraz nieśmiertelność duszy ludzkiej.

Liczne znaczenia symboliczne i magiczne posiada także palma w tradycji ludowej. Jako zielona gałązka palma jest przede wszystkim symbolem życia i sił witalnych, a także corocznej odnowy roślin, zapowiedzią ich kwitnienia i owocowania. Palmom przypisywano także właściwości życiodajne, lecznicze i magiczne.

Po powrocie z kościoła święconymi palmami chłostano się dla zdrowia, połykano także pączki gałązek wierzbowych, co miało zapobiec bólom gardła i przeziębieniom. Poświęconą palmą kropiono dom, obejście i bydło, a następnie wkładano ją za święty obraz lub wieszano nad drzwiami wejściowymi, co miało przynieść błogosławieństwo Boże, chronić od pożaru i wszelkiego zła. W niektórych regionach Polski palmy wbijano w zagony w polu i ogrodzie, aby uchroniły uprawy przed gradem i szkodnikami.

Dziś palmy są przede wszystkim kolorowym atrybutem świąt wielkanocnych i najważniejszym akcentem Niedzieli Palmowej. Najpiękniejsze i najbardziej okazałe procesje z palmami odbywają się na Kurpiach, w Karpatach Zachodnich, na Ziemi Sądeckiej, w okolicach Myślenic, Bochni i Wieliczki. Na procesje te, w ramach dorocznych konkursów, wykonywane są wysokie kilkumetrowe palmy.

Przebieg zajęć:

Etap I – przygotowawczy

Nauczyciel pokazuje różne palmy i wprowadza temat lekcji. Następnie prowadzi swobodną rozmowę na temat palm w celu ustalenia wiedzy uczniów o tym atrybucie świątecznym.

Próba odpowiedzi na pytania:

- co to jest palma?
- z jakimi świętami kojarzy się wam palma?
- co to jest atrybut? (w odniesieniu do palmy)
- po co robi się palmę? (nawiązanie do sceny biblijnej)
- po co święci się palmę?
- co się robi z palmą po jej poświęceniu? (odwołanie się do wiedzy uczniów i ich obserwacji zachowań w domu)

Etap II – prezentacja i omówienie tematu

Prezentacja multimedialna o palmach – nauczyciel przedstawia i omawia zagadnienia zawarte w prezentacji. Można odnieść się także do informacji z dostępnej literatury.

Załącznik: prezentacja multimedialna

Etap III – praktyczny, praca w zespole lub w małych grupach

Część praktyczna – prowadzący wspólnie z uczniami wykonuje palmę z roślin z dodatkiem kwiatów bibułkowych. Podczas pracy uczniowie przygotowują i wykonują poszczególne elementy palmy (czubek, kwiatki bibułkowe, owijają niemi itp.), nazywają poszczególne rośliny, wyjaśniając, dlaczego właśnie takie rośliny wykorzystywano do wykonania palmy. Można także podzielić klasę na kilka grup i wtedy każda grupa wykonuje swoją palmę, albo każdy wykonuje indywidualnie małą palemkę (patrz: slajd 8 prezentacji).

W starszych klasach część praktyczną można zastąpić analizą morfologiczną zwyczaju z artykułu Jana Adamowskiego, *Palma w kulturze tradycyjnej północnych obszarów*

województwa lubelskiego. Można ją przeprowadzić w formie podziału na grupy, każda z grup dostaje fragment materiałowy z tekstu (*Ubieranie i części składowe palmy, Motywacje powstania zwyczaju, Wykorzystywanie palmy, Przechowywanie palmy, Palma współczesna*). Praca w grupach polega na wypisaniu z podanych fragmentów najważniejszych informacji dotyczących zadanego zagadnienia, a następnie zaprezentowanie w formie punktów.

Etap IV – podsumowanie

Zwyczaje i praktyki związane z palmami. Podsumowanie zajęć w formie zebrania zdobytej wiedzy na temat palm i zwyczajów z nią związanych. Uczniowie zapisują je na tablicy i w zeszytach z zaznaczeniem, które praktyki są już zapomniane, a które są wciąż żywe.

Podobną ewaluację można przeprowadzić po analizie artykułu.

Chcę wiedzieć więcej

Porozmawiaj ze swoimi rodzicami i dziadkami o tradycjach i zwyczajach związanych ze Świętami Wielkanocnymi kultywowanymi w Twoim domu dawniej i obecnie. Zapisz je w notatniku.

Literatura:

Adamowski Jan, *Palma w kulturze tradycyjnej północnych obszarów województwa lubelskiego*, „Twórczość Ludowa, 2015 nr 1-2, s. 15-18.

Bielawski Ludwik (red.), *Polska pieśń i muzyka ludowa. Źródła i materiały*, T. 4. *Lubelskie*, J.

Bartmiński (red.), cz. 1: *Pieśni i obrzędy doroczne*, Lublin 2011.

Elementarz tradycji, red. Katarzyna Kraczoń, Lublin 2014, ss. 40.

Ogrodowska Barbara, *Polskie obrzędy i zwyczaje doroczne*, Warszawa 2005.

Zadrożyńska Anna, *Świętowanie polskie. Przewodnik po tradycji*, Warszawa 2002.